Általános tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában végezhető kutatásról

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára legfontosabb alaptevékenységei közé tartozik, hogy biztosítsa az őrzésében és kezelésében lévő iratok kutatását. Ez történhet tudományos vagy magánkutatás keretében.

A tudományos kutatás szabályai

A tudományos kutatás megkezdéséhez a Levéltár főigazgatója által kiadott kutatási engedély szükséges. Az engedély megszerzése a kutatási kérelem űrlap kitöltésével indul, amelyhez az alábbi dokumentumokat szükséges csatolni: támogató állásfoglalást, kutatási tervet, valamint a kutató publikációs jegyzékét. A felsorolt űrlapok a Levéltár honlapján, a www.abtl.hu/szolgáltatások, kutatóterem/formanyomtatványok letöltése menüpontjában érhetőek el.

A támogató állásfoglalást tudományos kutatást rendeltetésszerűen végző, közfeladatot ellátó intézmény (például múzeum, levéltár, könyvtár, egyetemi-, főiskolai tanszék, kutatóintézet) vezetője adhat ki. Az Európai Unió tagországaiból és az azonos adatvédelmet biztosító – az Európai Parlament és Tanács általános adatvédelmi rendelete, a GDPR hatálya alá tartozó – országokból érkező kutatók a magyar állampolgárságú kutatókkal azonos elbírálás alá esnek. Amennyiben a kutató más ország állampolgára, akkor számára a 2003. évi III. törvény 5. §-a alapján történik az iratok előkészítése.

A tudományos kutató az egészségi állapotra, kóros szenvedélyre és szexuális életre vonatkozó adatokat az érintett halálozási évét követő harminc év után ismerheti meg. Ha a halálozás éve nem ismert, a védelmi idő az érintett születésétől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év.

A kutatási témával kapcsolatos levéltári anyag kiválasztása részben a Levéltár honlapján közzétett elektronikus segédletek, főképpen az ABTLINFO kutatói változatának használatával, részben pedig az iratokat előkészítő referensek közreműködésével történik. A Levéltárban kezelt iratokban foglalt adatok a 2003. évi III. törvényben meghatározott korlátok között ismerhetők meg és a tudományos kutatás céljára való adatkezelésre vonatkozó előírásokban meghatározottak szerint használhatók fel.

A magánkutatás szabályai

A tudományos kutatás mellett a törvény lehetőséget biztosít mindenki számára, hogy anonimizált formában megismerhesse és nyilvánosságra hozhassa a Levéltárban kezelt iratokat. A magánkutatás esetében az iratokban szereplő személyekre vonatkozóan minden személyes adatot el kell távolítani amennyiben az érintett személy halálozási évétől harminc, ha a halálozás éve nem ismert, akkor a születésétől számított kilencven, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, az irat keletkezésétől számított hatvan év még nem telt el. Magánkutatók számára a különleges adatok (az egészségi állapot, kóros szenvedély, szexuális élet) védelme tekintetében a 2003. III. törvény 5. §-a szigorúbb szabályozást tartalmaz, mint a tudományos kutatók esetében. A magánkutatóknak az ilyen típusú adatok megismerésére csak akkor van lehetőségük, ha az érintett személy halálozási évétől már eltelt hatvan esztendő. Ha a halálozás éve nem ismert, a védelmi idő az érintett születésétől számított százhúsz év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, az irat keletkezésétől számított kilencven év.

Az e-kutatás szabályai

A Levéltár 2020 decemberében, elsőként a magyarországi levéltárak közül bevezette a digitalizált iratanyaga tekintetében az online kutatási szolgáltatást, vagyis az e-kutatást. Használatával a tudományos kutatók számára a Levéltár falain kívül is elérhetővé vált az általuk kikért digitalizált iratanyag, így az e-kutatásra történt regisztrációt követően lehetséges digitális iratanyagaink hely és időkorlátozás nélküli elérése. Az e-kutatás szolgáltatás igénybevételével a kutató digitális iratmásolatának megrendelését is kérvényezheti.

Ha a kutató egy olyan dokumentumot kért ki, amelyet még nem digitalizáltak vagy még nem készítettek elő kutatásra a levéltár munkatársai, akkor az a digitalizálás és az adatvédelmi előkészítés után válik számára kutathatóvá. A papíralapú kutatáshoz hasonlóan az úgynevezett érzékeny személyes adatok online kutatás esetén is csak a levéltári védelmi idő letelte után ismerhetők meg.